HEADLINES
RADIO SHOW
TACKLING FASCINATING MODERN CONTROVERSIES FROM A HALACHIC PERSPECTIVE
with
DOVID LICHTENSTEIN

Dealing with corruption and abuse of Toanim in Beis Din

Show# 248 | Nov 30th 2019

תלמוד בבלי מסכת שבת דף פט עמוד ב

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: מאי דכתיב כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך. לעתיד לבא יאמר לו הקב"ה לאברהם: בניך חטאו לי. אמר לפניו: רבש"ע ימחו על קדושת שמך. אמר: אימר ליה ליעקב דהוה ליה צער גידול בנים, אפשר דבעי רחמי עלייהו. אמר ליה: בניך חטאו. אמר לפניו: רבונו של עולם, ימחו על קדושת שמך אמר: לא בסבי טעמא, ולא בדרדקי עצה. אמר לו ליצחק: בניך חטאו לי. אמר לפניו: רבונו של עולם, בני ולא בניך בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע, קראת להם בני בכורי, עכשיו בני ולא בניך ועוד, כמה חטאו כמה שנותיו של אדם שבעים שנה. דל עשרין דלא ענשת עלייהו פשו להו חמשין. דל עשרין וחמשה דלילותא פשו להו עשרין וחמשה. דל תרתי סרי ופלגא, דצלויי ומיכל ודבית הכסא פשו להו תרתי סרי ופלגא. אם אתה סובל את כולם מוטב, ואם לאו פלגא עלי ופלגא עליך. ואם תמצא לומר כולם עלי הא קריבית נפשי קמך. פתחו ואמרו: אתה אבינו. אמר להם יצחק: עד שאתם מקלסין לי קלסו להקב"ה ומחוי להו יצחק הקב"ה בעינייהו. מיד נשאו עיניהם למרום ואומרים אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך.

פני דוד (חיד"א) פרשת ויצא אות כג

אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. תימה שקרא לזקנו אביו ולאביו לא קרא אב נ"ל לפי שיעקב היה בחיי אברהם שהיה עוסק בתורה ובמצות והיה מחבבו ביותר ומרוב חיבה היה קורא אותו בני לכך הקדוש ברוך הוא קראו אביו אבל יצחק שהיה אוהב עשו הרשע יותר ממנו לא קראו הקדוש ברוך הוא אביו. רבינו אפרים בפי' כ"י.

רש"י פרשת תולדות פרק כו פסוק לה

מורת רוח - לשון המראת רוח, כמו (דברים ט כד) ממרים הייתם כל מעשיהן היו לעצבון.

רש"י פרשת תולדות פרק כה פסוק כז

יודע ציד לצוד ולרמות את אביו בפיו, ושואלו אבא היאך מעשרין את המלח ואת התבן, כסבור אביו שהוא

מדקדק במצות.

רש"י פרשת ויצא פרק כט פסוק יא

לפי שרדף אליפז בן עשו במצות אביו אחריו להורגו והשיגו, ולפי שגדל אליפז בחיקו של יצחק משך ידו.

מהר"ל חידושי אגדות בבא בתרא דף י עמוד ב

מלוה ה' חונן דל וכו'. פי' מה שעבד לוה לאיש מלוה מפני כי הוא משועבד אליו לפרעון ולפיכך נקרא הלוה עבד לאיש מלוה בשביל השעבוד הזה, והכתוב אומר מלוה ה' כאשר חונן דל כי על הש"י להשלים על העולם שהוא בראו והוא ברא את העני וצריך לפרנסתו ולפיכך מי שחונן את הדל הוא מלוה אל הקב"ה:

Riddles of the week

רש"י פרשת וישלח פרק לו פסוק ג

בשמת בת ישמעאל - ולהלן קורא לה (כח, ט) מחלת. מצינו באגדת מדרש ספר שמואל (פי"ז) שלשה מוחלין להן עונותיהם גר שנתגייר והעולה לגדולה והנושא אשה ולמד הטעם מכאן לכך נקראת מחלת שנמחלו עונותיה:

תלמוד ירושלמי מסכת ביכורים פרק ג הלכה ג

ר' זעירא הוון בעיין ממניתיה ולא בעי מקבל עלוי כד שמע ההן תנייא תני חכם חתן נשיא גדולה מכפרת קביל עליה ממניתיה. חכם מפני שיבה תקום והדרת פני זקן מה כתיב בתריה [שם לג] וכי יגור אתכם גר בארצכ' לא תונו אותו מה הגר מוחלין לו על כל עונותיו אף חכם שנתמנה מוחלין לו על כל עונותיו. חתן וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל וכי מחלת שמה והלא בשמת שמה אלא שנמחלו לו כל עונותיו.

רמ"א אורח חיים הלכות תענית סימן תקעג

הגה: מי שיש לו נשואין בחנוכה אין לו להתענות, אבל אם יש לו נשואין בניסן מתענה (ביום חופתו אפילו בר"ח ניסן, מפני שהוא אחד מן הימים שמתענים בהם, כדלקמן סוף סימן תק"פ (הגהות מנהגים וליקוטי מהר"ש).

מגן אברהם סימן תקעג [בהקדמה]

טעם תענית החתן מפני שבאותו יום מוחלין לו על כל עונותיו.

Selected audio from our listeners

Answers to the Questions

Answers to the questions 1 *click here*

Answers to the questions 2 *click here*

Answers to the questions 3 *click here*

Answers to the questions 4 *click here*

Answers to the questions 5 *click here*

Comments on the Show

Comments on the show 1 *click here*

Comments on the show 2 *click here*

Comments on Previous Shows

Show 236 – Yeshivish VS Lubavitch

Comments on the show 1 *click here*

Show Suggestions

Suggestion 1 *click here*

Suggestion 2 *click here*

Selected emails from our listeners

Comments on the Show

I listened to the two episodes, which seem quite biased and one-sided, and I think you are doing a disservice to the listeners, who will now run to courts and not go to Beis Din at all.

I sit mainly as a Dayan, once in a while as a Toen (for friends and family friends), I run two Batei Din (Agudas Harabonim and Vaad Harabonim of queens), and I have been at Dinei Torah in the more popular Batei Din in NYC, and I have yet to see what you describe.

It was disappointing.

Rabbi Sholom Shuchat

Dear Rabbi Lichtenstein

I am a big fan of your show -I listen almost every week. I almost fell off the chair when I heard you casually mention the "Tschenger Dayan." I assume you were being flippant but there actually was such a person--he was my great grandfather Rabbi Mordche Yehuda Blau Z"L. From all that I've heard of him he was extremely honest and conducted his dinei Torah and all of his affairs scrupulously.

Thanks again for a wonderful program and I'm glad to hear that there are honest Batei Din.

Best,

C. Ungar

Response: Ms. Ungar

My sincere apologies. I had no idea there was such a town or person, I was trying to conjure up a name and that one appeared to me out of thin air! May your grandfathers merit be a blessing to him and his family

---

Dear R' Dovid Shlita,

Thank you for that very informative show.

I don't want to go into all the details now…

I've been to BD with many relatives…

A famous mosey BD….. with famous Toanim…. Money Matter

A Lakewood BD…. No Toanim - Money

Another Monsey BD ….. with Toanim… Eshus

A 5 Towns arbitration with a Shul Rav there as well…. to avoid court.. Eshus

2 Boro Park Rabbanim whom each side chose as a one Dayan court.. Money

1 Kensington Rav – Eshus

I've seen a lot…

I would just like to say a few points after seeing all this….

1) Yes you definitely need the right BD

2) Lawyers make more sense than Toanim… (also really helps the decorum)

3) Putting the Halacha on the side for a min.. it's very important for each side to go to a Toen before Beis Din …. A) to know what to expect… also especially in Eshus – especially by a woman to know what their rights are… many times a women thinks in Halacha she has no rights to anything and is just looking for a GET and does not know she is entitled to support, kids..etc.

4) The biggest problem I see is that of money charging and that is the core of all the issues… the Beis Din is getting paid per hour per person and there is no Hechrich to take control and make it stop. The Toanim get paid per hour and they are laughing all the way to the bank… There can never be an equal Din Torah even though each side pays evenly however generally one person is more wealthy than the other – in way too many cases one side is looking at their watch and is having major struggles to think straight as they can't figure out how they are even going to pay for their Toen let along 3 Dayanim…. (even if there is no Toen the pressure could be crazy) while the other side Knows this and keeps dragging it on as his pockets are full and he's watching and laughing inside..

(I know of a case that the guy was getting divorced because he wouldn’t give his wife basic needs However he would rather pay 10’s of thousand to make sure she gets nothing)

I think the solution would be that depending on the size of the case there would be a max out of pocket from either side. Or a Flat Rate Beis Din which if both sides agree for Toanim than fine if either side objects than no Toanim... for example if the case is about 5000k and below in assets etc.500 max from each side including the Toen..

I asked a Gadol from Eretz Yisroel about this money issue and the BD charging and he told me it’s a huge issue.

From The Beis Dins above only as far as I recall was the Lakewood Beis Din a flat rate.. and that was the one that did not allow Toanim and even though my relative LOST it was so much different than any other experience…..

Again,

Thank you for all your time and effort on this topic and all your topics.

Shmuel

Rabbi Shain

Rabbi Aharon Kotler – Quoted by Irving Bunim

"The truth must be heard, Even if the public doesn't like the sound of it. Whatever the circumstances, regardless of the consequences. The truth must be stated-loudly, clearly & unequivocally".

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קלט עמוד א

תניא, רבי יוסי בן אלישע אומר: אם ראית דור שצרות רבות באות עליו - צא ובדוק בדייני ישראל. שכל פורענות שבאה לעולם לא באה אלא בשביל דייני ישראל, שנאמר שמעו נא זאת ראשי בית יעקב וקציני בית ישראל המתעבים משפט ואת כל הישרה יעקשו בנה ציון בדמים וירושלים בעולה ראשיה בשחד ישפטו וכהניה במחיר יורו ונביאיה בכסף יקסמו ועל ה' ישענו וגו' רשעים הן, אלא שתלו בטחונם במי שאמר והיה העולם. לפיכך מביא הקדוש ברוך הוא עליהן שלש פורעניות כנגד שלש עבירות שבידם. שנאמר לכן בגללכם ציון שדה תחרש וירושלים עיין תהיה והר הבית לבמות יער. ואין הקדוש ברוך הוא משרה שכינתו על ישראל עד שיכלו שופטים ושוטרים רעים מישראל, שנאמר ואשיבה ידי עליך ואצרף כבר סגיך, ואסירה כל בדיליך ואשיבה שפטיך כבראשונה ויעציך כבתחלה וגו'.

רמב"ם הלכות דעות פרק ו הלכה ח

המוכיח את חבירו תחלה לא ידבר לו קשות עד שיכלימנו שנאמר ולא תשא עליו חטא, כך אמרו חכמים יכול אתה מוכיחו ופניו משתנות ת"ל ולא תשא עליו חטא, מכאן שאסור לאדם להכלים את ישראל וכל שכן ברבים, אף על פי שהמכלים את חבירו אינו לוקה עליו עון גדול הוא, כך אמרו חכמים המלבין פני חבירו ברבים אין לו חלק לעולם הבא, לפיכך צריך אדם להזהר שלא לבייש חבירו ברבים בין קטן בין גדול, ולא יקרא לו בשם שהוא בוש ממנו, ולא יספר לפניו דבר שהוא בוש ממנו, **במה דברים אמורים בדברים שבין אדם לחבירו, אבל בדברי שמים אם לא חזר בו בסתר מכלימין אותו ברבים ומפרסמים חטאו ומחרפים אותו בפניו ומבזין ומקללין אותו עד שיחזור למוטב כמו שעשו כל הנביאים בישראל.**

כסף משנה הלכות דעות פרק ו הלכה ח

במה דברים אמורים וכו'. פשוט:

חפץ חיים לשון הרע כלל ד סעיף ז

וכל אלו הדינין שכתבנו הוא דוקא באיש אשר מנהגו ודרכו להתחרט על חטאיו, אבל אם בחנת את דרכו כי אין פחד אלהים לנגד עיניו ותמיד יתיצב על דרך לא טוב, כמו הפורק מעליו עול מלכות שמים, או שאינו נזהר מעבירה אחת אשר כל שער עמו יודעים שהיא עבירה, דהיינו בין שאותה העבירה שהוא רוצה לגלות עשה החוטא כמה פעמים במזיד, או שעבר במזיד כמה פעמים עבירה אחת המפורסמת לכל שהיא עבירה, אם כן

מוכח מינה שלא מחמת שגבר יצרו עליו עבר על דברי ה' כי אם בשרירות לבו הוא הולך ואין פחד אלהים לנגד עיניו, **לכן מותר להכלימו ולספר בגנותו בין בפניו ובין שלא בפניו. ואם הוא יעשה מעשה או ידבר דבר, ויש לשפטו לצד הזכות ולצד החוב, צריך לשפטו לצד החוב, אחרי שנתחזק לרשע גמור בשאר עניניו**, וכן אמרו רבותינו לא תונו איש את עמיתו עם שאתך בתורה ובמצות אל תוניהו בדברים, ואשר לא שת לבו לדבר ה' מותר להכלימו במעלליו ולהודיע תועבותיו ולשפוך בוז עליו, ועוד אמרו מפרסמין את החנפים מפני חלול השם, וכל שכן אם הוכיח אותו בזה ולא חזר דמותר לפרסמו ולגלות על חטאיו בשער בת רבים ולשפוך בוז עליו עד שיחזור למוטב וכמו שכתב הרמב"ם בסוף פרק ו' מהלכות דיעות, אך יש ליזהר שלא לשכוח פרטים אחדים המצטרכים לזה וכתבתים בבאר מים חיים.

אוצר החכמה

מו.

מכתב גלוי

שמעתי, כי בהעתון „מאָמענט" נדפס מאמר מכותב אחד, שמתפלא עלי, איך לא נזהרתי במכתב מחאתי *) בדבר הרבנות בווילנא, באיסור לשון הרע ומחלוקת והלבנת פנים, אשר הנני בע"ה עוסק בזה כל ימי חיי, ואשר גם עתה בודאי נזהרתי בזה. גם הוציא מזה משפט שקר ומעוקל, כי לא מדעתי נעשה זאת ובהשפעת אחרים עלי נעשה. ע"כ הנני מודיע בזה בשער בת־רבים שבמקום הריסת וחורבן הדת – נעשה כל זה כהלכה, כאשר בארתי במחאתי, מצוה רבה וחובה גדולה לעשות כל מה שביכולת לתקן הדבר לגדור גדר ולעמוד בפרץ, ואין בזה שום חשש איסור.

ופליאה לי על כל גדולי ישראל, המחשים בזה ואינם יוצאים במחאה גלוי. ובדרך כלל אודיע, כי כל הענינים היוצאים מתחת ידי בחתימתי, נעשים תמיד על ידי עצמי מדבר גדול עד דבר קטן, ויש לסמוך עליהם בע"ה. ומאד מאד מתרעם אנכי על אשר בודים ומחפים עלי דברים, אשר בשקר יסודם כדי לבלבל דעת השומעים לדברי.

ומבקש אני מכל העתונים שידפיסו את מחאתי הראשונה ומכתבי זה.

דברי ד־המיצר בצרת המוני ישראל ומצפה לישועת ד׳ במהרה ויתרומם קרן התורה הק׳.

ישראל מאיר הכהן מראדין

טבת, תרפ"ט.

---

*) הובא לעיל תחת מספר ט"ז בעמוד מ"ג.

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
מכתבי הרב חפץ חיים : פופקו, אריה ליב בן ישראל מאיר הכהן (1) { 12 } עמוד מס : 207 הודפס ע"י אוצר החכמה

Rabbi Roth

משנה מסכת אבות פרק א

יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח קבלו מהם יהודה בן טבאי אומר אל תעש עצמך כעורכי הדיינין.

רמב"ם על משנה מסכת אבות פרק א משנה ח

עורכי הדיינין - הם אנשים הלומדים את ההתדיינות כדי שיהיו מורשים לבני אדם בדיניהם, והם משערים שאלות: אם יאמר השופט כך - תהיה תשובתו בכך, ואם יטען בעל הדין בכך - תהיה התשובה כך, וכאילו הם עורכים השופטים ובעלי הדין לפניהם, ולפיכך קראום עורכי הדיינין, כאילו הם ערכו הדיינין לפניהם. והזהיר מהדמות להם, רצונו לומר שילמד אחד מבעלי הדין טענה שתועילהו, ויאמר לו: אמור כך, או: הכחש באופן כזה, **ואפילו ידע שהוא עשוק, ושבעל דינו טוען עליו בשקר לפי הכרע הסברה**, אין מותר לו ללמדו טענה שתצילהו בשום פנים.

תלמוד בבלי מסכת שבועות דף לא עמוד א

ואשר לא טוב עשה בתוך עמיו - רב אמר: זה הבא בהרשאה.

רש"י שם

זה הבא בהרשאה ומתעבר על ריב לא לו ושמא הראשון נוח לו ונוח לפשרה יותר מזה שאינו יכול לעשות פשרה בממון אחרים.

תוספות שם

זה הבא בהרשאה - כשעושה בשביל שהוא אלם ובעל טענות שמתעבר על ריב לא לו אבל כשטורח להביא לחבירו מעותיו שאין חבירו יכול לטרוח מצוה קעביד.

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף נב עמוד ב

תנו רבנן: אלמנה ניזונת מנכסי יתומין, וצריכה רפואה - הרי היא כמזונות; רבן שמעון בן גמליאל אומר: רפואה שיש לה קצבה - נתרפאת מכתובתה, שאין לה קצבה - הרי היא כמזונות. אמר רבי יוחנן: עשו הקזת דם בארץ ישראל כרפואה שאין לה קצבה. קריביה דרבי יוחנן הוה להו איתת אבא דהות צריכה רפואה כל יומא, אתו לקמיה דר' יוחנן, אמר להו: איזילו קוצו ליה מידי לרופא. **אמר רבי יוחנן: עשינו עצמינו כעורכי הדיינין.** מעיקרא מאי סבר, ולבסוף מאי סבר? מעיקרא סבר: ומבשרך לא תתעלם, ולבסוף סבר: אדם חשוב שאני.

רש"י מסכת כתובות דף נב עמוד ב

כעורכי הדיינין - אוהב אחד מבעלי דינין ומטעים זכיותיו לדיין ועורך [הדין לפני] הדיינין לזכותו מיקרי עורכי הדיינין שעורך את הדיינין להפוך לבם לטובתו של זה.

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף פה עמוד ב – דף פו עמוד א

קריבתיה דרב נחמן זבינתה לכתובתה בטובת הנאה, איגרשה ושכיבה, אתו קא תבעי לה לברתה, אמר להו רב נחמן: ליכא דליסבא לה עצה. תיזיל ותיחלה לכתובתה דאמה לגבי אבוה, ותירתה מיניה. שמעה, אזלה אחילתה. אמר רב נחמן: עשינו עצמינו כעורכי הדיינין. מעיקרא מאי סבר, ולבסוף מאי סבר? מעיקרא סבר: ומבשרך לא תתעלם, ולבסוף סבר: אדם חשוב שאני.

רש"י מסכת כתובות דף פו עמוד א

עשינו עצמינו - כקרוב של בעל דין או אוהבו הבא אצל דיינין ועורכו בראיות אחר זכות אוהבו או קרובו כך למדתי עצה לזו להפסיד שכנגדה.

ערוך השולחן חושן משפט סימן יז סעיף טו

יש לו לאדם אפילו כשאינו דיין להתרחק עצמו מלהיות כעורכי הדיינים דהיינו שילמד לאחד מהבע"ד טענות ולאמר לו תטעון כך וכך ואם יטעון שכנגדך כך תשיב לו כך [רמב"ם] וכן להטעים דברי אחד מהבע"ד להדיין [רש"י] אפילו אינם דברים של שקר וכן אין לייעץ לאחד מהבע"ד לעשות דבר בהיתר כדי שיזכה בדין כמו ביתומים שחייבים לזון את אשת אביהם וחלתה דהדין הוא דרפואה שאין לה קיצבה הוא בכלל מזונות ושיש לה קיצבה אינו בכלל מזונות וצריכה לרפאות משלה ולא משל יתומים כמ"ש באה"ע סי' ע"ט אין לייעצם שישוו עם רופא בדבר קצוב כדי שיהיה על חשבונה וכה"ג בשארי עניינים דגם זהו בכלל עורכי הדיינים ואם הוא קרוב לבע"ד מותר לו לעשות כן כיון שהוא בהיתר ואם אדם חשוב הוא צריך למנוע עצמו אף כשהוא קרובו [כתובות נ"ב ב, פ"ו א]:

תוספות יום טוב מסכת אבות פרק א משנה ח

אל תעש עצמך כעורכי הדיינים - פירש הר"ב כאותן האנשים שעורכים ומסדרין טענות בעלי הדין לפני הדיינים שאסור לאדם לגלות דינו לאחד מבעלי הדין ולומר לו עשה כך וכו'. ואף על פי שתחלת דבריו נראין שמפרש עורכי דיינין שהם עצמן מסדרין כך לפני הדיינים. וכך פירש"י בפרק בתרא דסוטה דף מ"ז [ע"ב] לוחשי לחישות מתלחשים עם הדיינים לפתוח להם פתח בזכותו של זה ובחובתו של זה. ע"כ. וכפירש"י בפרק ד' דכתובות דף נ"ב. אבל מסוף דבריו אתה למד שגם תחלת דבריו שעורכין ומסדרין טענות בעלי הדין לפני הדיינים. לא שהם מטעימים בעצמם לפני הדיינים אלא ע"י שמגלין לבעל דין לומר לו עשה כך הרי זה כאילו הם טוענים בפני הדיינים. וכך פירש"י בכאן. גם בפ"כ דשבת דף קל"ט. וז"ל הרמב"ם עורכי הדיינים הם אנשים שלומדים

הטענות והדינין עד שיהיו בקיאים בני אדם בדיניהם שהם מחברים שאלות כשיאמר הדיין כך. ענה כך. וכשיטעון בעל הדין כך. תהיה תשובתך כך. כאילו הם עורכי הדין ובעלי הדין לפניהם. ולזה קוראים עורכי הדיינים כאילו ערכו הדינין לפניהם ע"כ. ולפי זה מלת עורכי מושכת שתי מלות הדינין לפני ואינה נסמכת למלת הדיינים בלבד. ובספר לב אבות כתב ששמע דהכי פירושו שהוא כעורך הדיינים עצמן כי הדין שפסקו הדיינים לזכות לזה הוא בסבת מה שסידר זה טענותיו וא"כ זה עורך את הדיינים לדון דין זה. ע"כ. **וכתב במדרש שמואל בשם הר"ר מתתיה היצהרי וז"ל לא סלקא דעתך שיטעון לבעל דין דברי און ומרמה שאלה הם רשעים גמורים. אלא אפי' דברי אמת**. וישתנה הדין בעבור מה שיעשה כההיא דפרק נערה שנתפתתה [דף נ"ב] בדין רפואה שאין לה קצבה שהיא כמזונות ונפרעין מנכסי הבעל ויעץ להם רבי יוחנן קוצו לה מידי לרפואה כדי שיהיה דבר שיש לה קצבה. ע"כ. ויצא לי מזה פירוש דברי הר"ב שכתב ולומר לו עשה כך וה"ל למימר תהא טוען כך כדברי הרמב"ם. אלא שדעתי דלהשיאו עצה לעשות מעשה כההוא דר' יוחנן וכן עוד לר"נ בפרק הכותב דף פ"ו שהשיא עצה למחול לכתובתה. אבל ללמדו סדור דבריו וטענותיו כל שאין בו שקר אפשר דלהר"ב אין להתחסד ולהשמט מזה. אבל ודאי דלהרמב"ם אינו כן אלא דאף סדור דברים בעלמא נמי אסור. וז"ל הר"ר יונה הובא במדרש שמואל לא דבר כאן במלמד טענות של שקר לחברו. כי אדם כזה הוא רשע גמור ועבירה גדולה היא זו. והכא במילי דחסידותא עסקינן. אלא במי שמסדר לו טענותיו שבפיו ומטעים אותם. ועורך לפני הדיינים ומגלה לו את הדין. ואמר שאין ראוי לעשות כן כי יחשדוהו. ע"כ. ומדברי כולם למדנו דהיינו דאמר התנא כעורכי בכ"ף שאילו אמר אל תעש עצמך עורך הדיינים. היה במשמע שהעריכה אסורה מצד הדין ואיננה. ועוד נ"ל בדקדוק עצמך שאמר התנא ולא שנה בלשון קצרה אל תהיה וכו' משום ההוא דר"י דאמרינן בגמ' דלהכי יהיב עצה שהיה קרובו וסבר מבשרך אל תתעלם. אחר כך נתחרט ואמר עשינו עצמנו כעורכי הדיינים. דסבר אדם חשוב שאני. ושמעינן מהכא דאילו לא היה אדם חשוב. יפה היה עושה משום מבשרך אל תתעלם. והיינו דקאמר התנא אל תעש עצמך כלומר כפי עצמך שאתה אדם חשוב. אל תעשה אותך כעורכי אבל זולת זה משרי שרי. ולפי זה אפי' שלא לקרובו שרי כשאינו אדם חשוב והא דאמר רבי יוחנן משום מבשרך היינו דאי לאו הכי למה לו לעשות כן להפסיד שכנגדו דמאי חזא דדמא דהאי סומק טפי. וכן אזהרת התנא לא בא אלא על אדם חשוב מדדייק למתני עצמך. אבל כשאינו אדם חשוב אפילו מדת חסידות אין כאן כיון שאינו מלמדו לטעון שקר. אלא דלמדנו מרבי יוחנן שאמר משום מבשרך אל תתעלם. דאי לאו הכי היה מתעלם ולא מצד חסידות אלא דמה לו להרויח לזה. ולהפסיד לזה. ואם הוא קרובו ואינו אדם חשוב יקיים נמי ומבשרך אל תתעלם. כך נראה בעיני. [אבל לשון רש"י אדם חשוב שאני שלומדים הימנו ויש שיעשו אף שלא לקרובים. ע"כ. א"כ כל שלא לקרובים הוא בכלל האזהרה דאל תעש וכו']:

החפץ חיים פלאג'י סימן קב – משיב אבידה

ט לא דברו חכמים שלא בהוא דלקרובו מלמד לו
טענות ונותן לו עצה אך נס לרחוק מותר
ולפי' מפיד"ח ליכא סרך איסור כלל כ"כ התוס'
יו"ט במ"ק וכמ"כ כתב דמדברי רש"י בכתובות
אין נראה כן יע"ש נס ממ"ש מהראב"ח ע"ד רש"י
משמע דדוקא בקרובו

שולחן ערוך חושן משפט הלכות הרשאה סימן קכג סעיף טו

ואשר לא טוב עשה בעמיו (יחזקאל יח, יח), זה הבא בהרשאה. בד"א, כשהנתבע והתובע בעיר אחת. אבל אם הנתבע בעיר אחת והתובע בעיר אחרת, הרי זה עושה מצוה

באר היטב שם ס"ק כד

עשה. (ומיהו הבא בהרשא' כדי ליהנות מן השכר לא בשביל אלמות נראה דאינו בכלל ואשר לא טוב עשה בעמיו. ג"ת דף ש' וכן פשט המנהג. כנה"ג):

רמב"ם הלכות סנהדרין פרק כא הלכה יא

ראה הדיין זכות לאחד מהן ובעל דין מבקש לאמרה ואינו יודע לחבר הדברים, או שראהו מצטער להציל עצמו בטענת אמת ומפני החימה והכעס נסתלק ממנו או נשתבש מפני הסכלות, הרי זה מותר לסעדו מעט להבינו תחלת הדבר משום פתח פיך לאלם, וצריך להתיישב בדבר זה הרבה שלא יהיה כעורכי הדיינין.

שולחן ערוך חושן משפט הלכות דיינים סימן יז סעיף ט

ראה הדיין זכות לאחד מהם, ובעל דין מבקש לאמרו ואינו יודע לחבר הדברים, או שראוהו מצטער להציל עצמו בטענות אמת, ומפני החימה והכעס נסתלקה ממנו, או נשתבש מפני הסכלות, הרי זה מותר לסעדו ולהבינו תחלת הדבר, משום פתח פיך לאלם (משלי לא, ח); וצריך להתיישב בדבר זה הרבה כדי שלא יהיה כעורכי הדיינים.

שו"ת אגרות משה חושן משפט חלק ב סימן ג

בענין בעל דין שרוצה דווקא בזבל"א בזה ולא בב"ד קבוע.

הנה ברור ופשוט שכל בע"ד יכול לומר שרוצה דוקא בזבל"א, וכמפורש בתוס' ורא"ש סנהדרין דף ה' ע"א דהא דמומחה לרבים תניא שדן אפילו יחידי שפירושו אפילו בעל כרחו וכמו כן למדו משם דסתם דיינים שדנין בשלשה הוא נמי שיכולין לדון אפילו בעל כרחם דהוא דוקא כשאינו רוצה לבא לב"ד כלל, אבל כשרוצה לבא לב"ד אבל רוצה בזבל"א אין יכולין לכופו שילך לב"ד בלא זבל"א אף שהוא מומחה, ומסתבר דהוא אף לפני שלשה מומחין אין יכולין לכופו לדונו בעל כרחו דהא לרש"י מומחה לרבים שדן יחידי הוא למ"ד דא"צ שלשה מקרא דבצדק תשפוט וגם עליו כתבו התוס' שאינו יכול לדון בע"כ אלא כשלא רצה כלל לילך לב"ד אף שלדידיה הוי מומחה אחד כמו שלשה מומחין, ודוחק לומר שבתוס' שמשמע שאף במומחה אינו יכול לכופו אלא כשאינו רוצה לבא כלל לפני ב"ד הוא רק לשיטתייהו שיחיד מומחה שתניא שדן הוא רק מתקנתא דרבנן דלכן לא תיקנו אלא בכה"ג שאין רוצה כלל לילך לב"ד דהי"ל לפרושי זה. וגם הרא"ש הא מפרש הברייתא לתרוייהו למאן דלית ליה עירוב פרשיות הוא מדאורייתא ולמאן דאית ליה עירוב פרשיות הוא מדרבנן ולא הזכיר שיהיה חלוק בינייהו לענין בע"כ אף כשרוצה לילך לב"ד דזבל"א אלמא דליכא חלוק ביניהם לדינא דלתרוייהו הוא מה שמסיק

דכשרוצה בזבל"א אין יכולין לכופו וא"כ גם תלתא מומחין אין יכולין לכופו אלא כשאינו רוצה לילך לב"ד כלל. אבל לדינא אינו נוגע זה דבזמננו ליכא דין מומחה שלכן לא שייך לדון כלל בזה כי כן איפסק גם בש"ע חו"מ סימן ג' סעי' א'. ומשמע שליכא בזה חולק. ורק במומחה פליג הטור חו"מ בסימן י"ג שהוא נגד אביו הרא"ש וכמעט כל הראשונים ועיי"ש בב"ח וצ"ע אבל בזמננו שליכא מומחה לכו"ע יכול לומר שרוצה לפני ב"ד דזבל"א.

והא דכתב הרמ"א דאם דיינים קבועים בעיר לא יכול לומר לא אדון לפניהם אלא בזה בורר היה זה רק בעיירות שבמדינותינו שהיו מתמנים מהעיר שאף הרב האב"ד לבדו נמי היה יכול לכופו מאחר שקבלוהו אבל בנוא יארק ליכא דיינים קבועים שנתמנו מהעיר ובפרט שאיכא עוד אגודות וחבורות של רבנים שליכא אף מינוי מכל הרבנים שבעיר ולכן כשרוצה אחד מהן בזבל"א מוכרחין לילך בזבל"א דוקא.

שולחן ערוך חושן משפט הלכות דיינים סימן יז סעיף ו

לא יהיה הדיין שומע מפי המתורגמן, אם היה מכיר בלשונם ושומע טענותיהם. אבל אם אינו יודע בלשונם כל כך שידע להשיב להם להודיעם פסק הדין, מותר להעמיד מתורגמן.

סמ"ע שם ס"ק יד

שומע מפי המתורגמן. וכ"כ הטור והמחבר לקמן סימן כ"ח [טור סעיף ט' ומחבר] סעיף ו' לענין עדות, ונלמד בגמרא [מכות ו' ע"ב] מדכתיב [דברים י"ז ו'] על פי שנים עדים, ומהעדים נלמד לבע"ד דחד טעם לשניהן, דיותר יוכל להתברר האמת כששומע מפי בעלי דינין והעדים עצמן, ומשו"ה כשמבין הדיין לשונם אלא שאינו מהיר בלשונם כדי לדבר עמהם, מותר להעמיד מתורגמן ביניהן, והמתורגמן מדבר עמהם לפני הדיין מה שמשימין בפיו מחקירות ודרישות ופסק דין, והדיינים מבינים ועומדים על דבריהם. **<u>ועיין פרישה [סעיף ט'] שדקדקתי מלשון הרמב"ם [פכ"א מסנהדרין ה"ח] שגם אם הדיין א"צ לשום מתורגמן שיודע ג"כ להשיב בטוב, רק שהבע"ד רוצים להעמיד מתורגמן שימליץ דבריהם באזני הדיין לאחר שטענו הן בעצמן לפני הדיינים, מותר. ועמ"ש עוד לחלק בין נותן הבע"ד כח ורשות להמתורגמן דמחשב הוא בע"ד דמותר, ובין לא נתן כח ורשות דאסור, ומה שבזמן הזה נוהגין לדון לועזים על ידי מורשה שלהם, הוא מפני שכל שבאו לדון לפני דיינים קבועין הו"ל כקיבלו עליהם לדון כן, ואין לנו אחר הקבלה כלום. ועיין פרישה מ"ש עוד מזה:</u>**

תלמוד בבלי מסכת מכות דף ו עמוד ב

דבר אחר: ע"פ שנים עדים, שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן. הנהו לעוזי דאתו לקמיה דרבא, אוקי רבא תורגמן בינייהו. והיכי עביד הכי? והתנן: שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן! רבא מידע הוה ידע מה דהוו אמרי, ואהדורי הוא דלא הוה ידע.

Rabbi Stern

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף נב עמוד ב

תנו רבנן: אלמנה ניזונת מנכסי יתומין, וצריכה רפואה - הרי היא כמזונות; רבן שמעון בן גמליאל אומר: רפואה שיש לה קצבה - נתרפאת מכתובתה, שאין לה קצבה - הרי היא כמזונות. אמר רבי יוחנן: עשו הקזת דם בארץ ישראל כרפואה שאין לה קצבה. קריביה דרבי יוחנן הוה להו איתת אבא דהות צריכה רפואה כל יומא, אתו לקמיה דר' יוחנן, אמר להו: איזילו קוצו ליה מידי לרופא. **אמר רבי יוחנן: עשינו עצמינו כעורכי הדיינין.** מעיקרא מאי סבר, ולבסוף מאי סבר? מעיקרא סבר: ומבשרך לא תתעלם, ולבסוף סבר: אדם חשוב שאני.

רש"י מסכת כתובות דף נב עמוד ב

כעורכי הדיינין - אוהב אחד מבעלי דינין ומטעים זכיותיו לדיין ועורך [הדין לפני] הדיינין לזכותו מיקרי עורכי הדיינין שעורך את הדיינין להפוך לבם לטובתו של זה.

משנה מסכת אבות פרק א

יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח קבלו מהם יהודה בן טבאי אומר אל תעש עצמך כעורכי הדיינין.

רמב"ם על משנה מסכת אבות פרק א משנה ח

עורכי הדיינין - הם אנשים הלומדים את ההתדיינות כדי שיהיו מורשים לבני אדם בדיניהם, והם משערים שאלות: אם יאמר השופט כך - תהיה תשובתו בכך, ואם יטען בעל הדין בכך - תהיה התשובה כך, וכאילו הם עורכים השופטים ובעלי הדין לפניהם, ולפיכך קראום עורכי הדיינין, כאילו הם ערכו הדיינין לפניהם. והזהיר מהדמות להם, רצונו לומר שילמד אחד מבעלי הדין טענה שתועילהו, ויאמר לו: אמור כך, או: הכחש באופן כזה, **ואפילו ידע שהוא עשוק, ושבעל דינו טוען עליו בשקר לפי הכרע הסברה**, אין מותר לו ללמדו טענה שתצילהו בשום פנים.

ערוך השולחן חושן משפט סימן יז סעיף טו

יש לו לאדם אפילו כשאינו דיין להתרחק עצמו מלהיות כעורכי הדיינים דהיינו שילמד לאחד מהבע"ד טענות ולאמר לו תטעון כך וכך ואם יטעון שכנגדך כך תשיב לו כך [רמב"ם] וכן להטעים דברי אחד מהבע"ד להדיין [רש"י] אפילו אינם דברים של שקר וכן אין לייעץ לאחד מהבע"ד לעשות דבר בהיתר כדי שיזכה בדין כמו ביתומים שחייבים לזון את אשת אביהם וחלתה דהדין הוא דרפואה שאין לה קיצבה הוא בכלל מזונות ושיש לה קיצבה אינו בכלל מזונות וצריכה לרפאות משלה ולא משל יתומים כמ"ש באה"ע סי' ע"ט אין לייעצם שישוו עם רופא בדבר קצוב כדי שיהיה על חשבונה וכה"ג בשארי עניינים דגם זהו בכלל עורכי הדייניים ואם הוא קרוב לבע"ד מותר לו לעשות כן כיון שהוא בהיתר ואם אדם חשוב הוא צריך למנוע עצמו אף כשהוא קרובו [כתובות נ"ב ב, פ"ו א]: